

แนวทางการบูรณาการสำหรับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ The Guideline of Integration in Providing Social Welfare for the Elderly

ศิพร โกวิท¹, และ จิรภัทร วรรณธูป²

Siporn Kowit¹, and Jirapat Wannatoop²

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Royal Police Cadet Academy, Thailand

E-mail: Funo6636@gmail.com¹, sipornkowit@gmail.com²

Received June 25, 2024; **Revised** September 3, 2024; **Accepted** September 30, 2024

Abstract

The research on the guideline of integration to providing social welfare for the elderly aims to 1) study legal and practical problems in providing various forms of welfare for the elderly according to the law; 2) study the integrated approaches to solving problems in providing social welfare for the elderly. This study is qualitative research that employs purposive sampling with 54 samples. The questionnaires and focus group discussions were used as research tools. Data collection was carried out at 8 state-owned social welfare development centers and elderly care centers in various regions. It found that 1) the social welfare rights for the elderly, as outlined in the Elderly Person Act, B.E. 2546 (2003), are extensive to protect, promote, and support the overall well-being of the elderly comprehensively. However, certain welfare provisions do not adequately meet the needs of specific groups of elderly individuals in certain areas. It gives equal rights. But it's not fair. 2) Welfare operations in the form of elderly care facilities, managed by the Center for Social Welfare Development, face challenges related to budget allocation. The allocated budget does not align with the increasing number of elderly individuals annually. 3) The integrated approach to problem-solving involves promoting a good quality of life for the elderly, encouraging family and community involvement in elderly care, and ensuring clarity in the responsibilities of state agencies at the central, regional, and local levels regarding elderly welfare. It advocates for all sectors to prioritize efforts to create care networks, both formal and informal.

Keywords: social welfare: elderly care: aging society: elderly law: integration approach

บทคัดย่อ

งานวิจัยแนวทางการบูรณาการสำหรับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามกฎหมายแก่ผู้สูงอายุ 2) ศึกษาแนวทางการบูรณาการการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลได้ดำเนินการในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุและสถานสงเคราะห์คนชรา ที่เป็นของรัฐ ในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 8 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) สิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้จัดสรรให้หลายประการ ด้วยเจตนารมณ์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง สวัสดิการบางประการนั้นไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุบางกลุ่มบางพื้นที่ เป็นการให้สิทธิอย่างเท่าเทียม แต่ไม่เป็นธรรม 2) การดำเนินงานด้านสวัสดิการในรูปแบบสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี 3) การบูรณาการแนวทางแก้ปัญหา คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สถาบันครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นกำหนดความชัดเจนในการกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่ายการดูแล ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

คำสำคัญ: สวัสดิการสังคม: การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ: สังคมผู้สูงอายุ: กฎหมายผู้สูงอายุ: แนวทางการบูรณาการ

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี 2565 ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หลังจากเมื่อปี 2562 นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยประชากรผู้สูงอายุในปี 2566 นั้นมีมากถึง 13,064,929 คน คิดเป็น 20.08% ของประชากรทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 0.43% แบ่งเป็น “ผู้สูงอายุวัยต้น” ช่วงอายุ 60–69 ปี จำนวน 7,315,739 คน คิดเป็น 56.00% ของผู้สูงอายุทั้งหมด “ผู้สูงอายุวัยกลาง” ช่วงอายุ 70–79 ปี มีจำนวน 3,896,773 คน คิดเป็น 29.83% และ “ผู้สูงอายุวัยปลาย” อายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 1,505,189 คน คิดเป็น 11.52% (Department of Older Persons, 2023) และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะมีประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปีในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งในเวลานั้น ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) (Boonsobhak et al., 2021)

ขณะที่ผู้สูงอายุในไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเกิดกลับลดลงและมีอัตราที่ช้ามาก สถานการณ์เด็กเกิดใหม่ของประเทศไทยขณะนี้ต่ำกว่า 600,000 รายต่อปี (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI), 2021) ถือเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยหลักจากสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้คนไม่มั่นใจว่าจะมีทรัพยากรรองรับความเป็นอยู่บุตรที่เกิดมาได้เพียงพอ รวมถึงค่านิยมที่เปลี่ยนไป ที่ครอบครัวไทยทั้งชายและหญิง ต่างมีหน้าที่ทำงานนอกบ้าน และไม่นิยมมีบุตร สถานการณ์เชิงความปลอดภัยของผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ได้เปิดเผยผลงานวิจัยของ รศ.ดร.จิราพร เกศพิชัยวัฒนา พบว่า สาเหตุความรุนแรงและการละเมิดสิทธิในผู้สูงอายุ ทั้งจากสถานการณ์ปัจจุบันภายใต้บริบทสังคมไทย พบว่ามีปัญหาความรุนแรงและการละเมิดสิทธิในผู้สูงอายุที่เกิดมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแลที่เหมาะสม พบทั้ง

ประเภทที่มีลูกหลานแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน หรือมีลูกหลานแต่ถูกทอดทิ้ง บางรายมีสภาพที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม สภาพครอบครัวที่มีภาระให้ผู้สูงอายุในครอบครัวต้องดูแลเด็กเล็กแทนพ่อแม่ หรือบางรายผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวในสภาพการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (Tubattananon, 2019)

จากสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่และจะทวีความซับซ้อนของปัญหาในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับการจัดสรรสวัสดิการจากรัฐที่เหมาะสม ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการดูแลด้านสถานะการเงินและกองทุนผู้สูงอายุ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ การช่วยเหลือคุ้มครองเมื่อเกิดปัญหาครอบครัวหรือปัญหาในทางคดีความ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องให้ความดูแลคุ้มครอง ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดแนวปฏิบัติระหว่างรัฐและประชาชน เกี่ยวกับสิทธิของประชาชน ในความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (ในส่วนผู้สูงอายุ) โดยมีแนวคิดพื้นฐานในการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพสมควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ จากหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ หลักการต่าง ๆ ที่สนับสนุนความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องมีการศึกษา และพัฒนาแนวทางการบูรณาการสำหรับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการรวบรวมหลักกฎหมาย เป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม สร้างความตระหนักรู้แก่คนในสังคม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุเองว่า สิทธิต่าง ๆ ที่รัฐควรจัดให้ ที่สามารถเรียกร้องจากรัฐ และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยผู้สูงอายุยังคงมีคุณค่า ไม่ถูกด้อยค่าด้วยความเป็นผู้สูงอายุ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ที่รัฐไม่ต้องสูญเสียงบประมาณในการรักษาสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุ ด้วยได้รับการปฏิบัติจากสวัสดิการรัฐที่เหมาะสม ผู้สูงอายุจะมีสุขภาพกายและจิตที่เข้มแข็ง มีคุณค่า สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ ในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามกฎหมายแก่ผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การทบทวน ศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ปฎิญญาสากล กฎหมายในประเทศ หลักเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยภาคสนามครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจำนวน 40 คน จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในภูมิภาคต่างๆ จำนวน 8 แห่ง
2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการเลือกโดยเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิจัยหรืองานเขียนที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน 14 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ได้ดำเนินการในพื้นที่ดังต่อไปนี้ 1. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร 2. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ 3. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี 4. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 5. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 6. สถานสงเคราะห์คนชราบ้านเขาบ่อแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ 7. สถานสงเคราะห์คนชรานครปฐม จังหวัดนครปฐม 8. ศูนย์บ้านพักคนชราบ้านเกาะแก้ว จังหวัดสุพรรณบุรี

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาด้านสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หน่วยงานภาคประชาสังคมหรือองค์กรอิสระ (NGO)

ขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 – เมษายน 2567

ทบทวนวรรณกรรม

นโยบายการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นจากรัฐบาลที่เห็นความสำคัญของประชากรผู้สูงอายุ และเป็นภาระหน้าที่ของรัฐในอนาคตที่จะต้องดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความผาสุกอย่างเสมอภาคกัน ในส่วนการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุนั้น มีความก้าวหน้าชัดเจนขึ้น เมื่อสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรองรับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีการวางแนวคิด หลักการและนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ต่อมาปี พ.ศ. 2542 เป็นปีสากลผู้สูงอายุ ได้มีการเรียกร้องให้มีการให้บริการให้มากขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือจากองค์กรเอกชนกับหน่วยงานต่าง ๆ จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และเริ่มมีปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย จึงมีปรากฏตามแนวนโยบาย ดังนี้

1. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566–2580)
2. กระทรวงสาธารณสุข จัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและรูปแบบของโรคภัยที่เปลี่ยนแปลงไป
3. กระทรวงแรงงาน จัดทำแผนจัดหางานให้ผู้สูงอายุ ปี พ.ศ.2560–2564 เพื่อพัฒนาทักษะและจัดหางานให้ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

4. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เตรียมความพร้อมใน 3 มิติ คือ

– มิติด้านสุขภาพ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี และดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว

– มิติด้านสังคม เช่น จัดตั้งและขยายชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ 110 แห่ง โดยพัฒนาหลักสูตร “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ให้มีความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงวัยคุณภาพ

– มิติด้านเศรษฐกิจ เช่น จัดทำโครงการนำร่องจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ 12 แห่ง เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุมีงานทำ

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ

ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมาเป็นเวลาหลายสิบปี โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้มีมติการประชุมครั้งที่ 3/2561 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2561 เห็นชอบให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบประกาศให้ “สังคมสูงอายุ” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ (Department of Older Persons, 2021) ต่อมาคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้เสนอมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

- 1) ขับเคลื่อนมาตรการภายใต้ระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ อย่างเป็นระบบ
- 2) บูรณาการการทำงานด้านผู้สูงอายุทั่วประเทศ ทั้งระดับนโยบาย หน่วยงาน และพื้นที่
- 3) ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามมาตรการภายใต้ระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ ทั้งประเทศอย่างเป็นระบบ

กฎหมายว่าด้วยการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากการที่สังคมไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การบริหารและปกครองของรัฐบาลจึงมีนโยบายส่วนหนึ่งในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อย เพื่อให้ได้รับสวัสดิการที่จำเป็น รวมถึงการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้เข้าถึงและได้รับการบริการทางการแพทย์สุขภาพอย่างทั่วถึง จึงมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุหลายฉบับ (Wichianchom, 2018) ดังจะได้นำเสนอในส่วนที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรง ได้แก่

1. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

เป็นกฎหมายฉบับหลักที่ให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2547 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุชาวไทยอย่างครอบคลุมในทุกด้าน เพื่อสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในครั้งนั้น กล่าวคือ

มาตรา 54 “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด”

เป็นจุดเริ่มต้นในการคุ้มครองรับรองสิทธิต่างๆ แก่ผู้สูงอายุที่จะได้รับความช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการด้านการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุได้ (Manjit, 2022)

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

กฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นการรองรับบทบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 80 ที่กำหนดให้รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ จึงมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดสวัสดิการสังคมทั้งส่วนภาครัฐ และองค์กรเอกชน ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 นี้ เป็นกฎหมายกลางที่เป็นแม่บทของบทบัญญัติกฎหมายฉบับอื่น และแนวนโยบายของหน่วยงาน ที่ต้องดำเนินการต่างๆให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเป็นการทั่วไป แม้ไม่มีบทบัญญัติในการดูแลสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะก็ตาม แต่ก็เป็นเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินการด้านนโยบายและการบริหารจัดการแก่หน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยปัจจุบัน มีดังนี้

1. **การบริการสังคม (Social Service)** เป็นการจัดการบริการโดยภาครัฐที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน ครอบคลุมการบริการด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย เช่น หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เป็นต้น ด้านการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านที่อยู่อาศัย เป็นการจัดการบริการในสถานสงเคราะห์เพื่อดูแลสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ ด้านการมีงานทำและการมีรายได้ มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และด้านบริการสังคมและนันทนาการ มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีความสนใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

2. **การช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance)** เป็นการสงเคราะห์แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ด้อยโอกาสทางสังคม และไร้ที่พึ่ง โดยรูปแบบของสวัสดิการนั้น ประกอบด้วยเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนดูแลผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่ง การให้คำปรึกษาในทางคดี การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐให้ผู้สูงอายุเข้าชมฟรี การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

3. **การประกันสังคม (Social Insurance)** เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้าง เนื่องจากผู้สูงอายุจะประสบปัญหาการขาดรายได้เมื่อเกษียณอายุงาน การได้รับความเกื้อหนุนจากครอบครัวน้อยลง การมีปัญหาระงับสุขภาพร่างกายซึ่งส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงขึ้นตามไปด้วย ระบบประกันสังคมในประเทศไทย เช่น กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำของส่วนราชการซึ่งจดทะเบียน (กสจ.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมการออมแบบสมัครใจ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการดำเนินการศึกษาวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยมีดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีทั้งสิ้น 54 คน ซึ่งประกอบด้วย

1) ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาลวิชาชีพ และผู้สูงอายุ จำนวน 40 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในสังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคัดเลือกเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และสถานสงเคราะห์คนชรา ในความควบคุมดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 3 แห่ง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านเขาบ่อแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ สถานสงเคราะห์คนชราร้านนครปฐม จังหวัดนครปฐม และศูนย์บ้านพักคนชราบ้านเกาะแก้ว จังหวัดสุพรรณบุรี

2) ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย จำนวน 14 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในทางปฏิบัติ และแนวทางแก้ไขเพื่อการจัดการสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามกฎหมายแก่ผู้สูงอายุ โดยสามารถบูรณาการแนวทางการแก้ปัญหา และพัฒนาหลักเกณฑ์ในการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview guideline) ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยข้อคำถามสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษา ระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ หลักการทำงาน ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนในการทำงาน ข้อขัดข้องด้านกฎหมาย หรือการประสานความร่วมมือ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ

2. แบบคำถามหรือประเด็นในการสนทนากลุ่ม ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเปิดประเด็นปัญหาในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับหลักการ หลักกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการปฏิบัติงาน ข้อขัดข้องด้านกฎหมาย หรือการประสานความร่วมมือ และแนวทางการแก้ปัญหาของแต่ละหน่วยงาน

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนหน่วยงาน

โดยผู้วิจัยจะตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์และประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม โดยการตรวจสอบความเชื่อมั่นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ก่อนที่จะมีการนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ในการสร้างเครื่องมือวิจัย คือโครงสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้เริ่มจัดทำเมื่อได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำร่างแบบคำถามถึงโครงสร้างการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนที่จะนำแบบโครงสร้างการสัมภาษณ์มาใช้ในการสัมภาษณ์จริง โดยเครื่องมือในการวิจัย และโครงสร้างการวิจัยได้ผ่านการตรวจรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจแล้ว จึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยรวบรวมโครงสร้างการวิจัย ออกแบบเครื่องมือวิจัย ได้แก่ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และประเด็นในการสนทนากลุ่ม และเสนอแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ว่ามีความถูกต้องตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์หรือไม่

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อพิจารณาและออกหนังสือรับรองการวิจัย ก่อนที่จะดำเนินการวิจัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในภูมิภาคต่างๆ จำนวน 8 แห่ง ที่ได้มีการเลือกโดยเฉพาะเจาะจงไว้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาสวัสดิภาพผู้สูงอายุ ในสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 แห่ง โดยทำหนังสือขออนุญาตไปที่กระทรวง เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยจึงประสานไปยังศูนย์พัฒนาสวัสดิภาพผู้สูงอายุที่ได้เลือกไว้โดยเจาะจงนั้น เพื่อนัดหมายเข้าสัมภาษณ์ ส่วนสถานที่ดูแลจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุอีก 3 แห่ง เป็นสถานที่ในความควบคุมดูแลของท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีหนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ไปยังหัวหน้าผู้ดูแล นัดหมายการเข้าสัมภาษณ์

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาด้านสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย ทั้งหมด 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการศึกษาและให้ความสำคัญกับบริบทเชิงพื้นที่ ของพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ลงศึกษาเก็บข้อมูล สังเกต และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นอกจากบันทึกบทสนทนาในการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะมีการบันทึกข้อสังเกตอื่น ๆ ที่พบ รวบรวมเพื่อการวิเคราะห์ ประกอบข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร ข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบ จนเกิดข้อสรุปในเบื้องต้นของข้อมูลที่ได้รวบรวม นำมาวิเคราะห์ประกอบข้อมูลจากเอกสารดังกล่าว พิจารณาความสอดคล้อง หรือความแตกต่าง พิจารณาเหตุและผลประกอบ เพื่อหาคำตอบของบทสรุปนั้น เพื่อให้เป็นบทสรุปที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ โดยผู้วิจัย ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่เป็นบทสรุปนั้น ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ร่วมกัน และจัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ที่รวบรวมองค์ความรู้ กฎหมาย สิทธิสวัสดิการที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ขยายผล/นำการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย

ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

การดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ในลักษณะการสงเคราะห์โดยหน่วยงานของท้องถิ่น เป็นการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยคำนึงถึงมาตรฐานการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2541 ภายใต้การควบคุมของกระทรวงสาธารณสุข ในการบริหารจัดการเรื่องสถานที่ต้องทำตามหลักเกณฑ์การจัดทำสถานพยาบาล ผู้ดูแลหรือที่เกี่ยวข้องต้องผ่านการอบรมประกาศนียบัตรการดูแลผู้สูงอายุให้ครบชั่วโมงตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราที่ดำเนินการโดยท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานตามกฎหมาย เนื่องจากความไม่พร้อมด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ การตรวจประเมินคุณภาพโดยกระทรวงสาธารณสุขก็ดำเนินการในลักษณะตรวจผ่านการประเมิน โดยมีเงื่อนไขให้ดำเนินการปรับปรุง เพื่อให้สามารถดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุไปพลางก่อนโดยไม่ต้องถูกปิดหรือสั่งห้ามดำเนินการ เนื่องจากจะกระทบต่อผู้สูงอายุที่เข้ามาอยู่ในความสงเคราะห์และบุตรหลานที่ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุให้อยู่กับครอบครัวได้จากการดำเนินการด้านสวัสดิการการช่วยเหลือประเภทสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ทั้งรูปแบบที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการในลักษณะศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมี 12 ศูนย์ทั่วประเทศ และที่อยู่ในความรับผิดชอบบริหารจัดการโดยท้องถิ่น ภายใต้การกำกับดูแลโดยเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่กับความพร้อมและนโยบายของแต่ละท้องถิ่น พบปัญหาในทางปฏิบัติงานหลายประการ กล่าวคือ

1. งบประมาณไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติ

จากการดำเนินงานด้านสวัสดิการในรูปแบบสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกระทรวงมานั้น ไม่เพียงพอสำหรับผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปี เช่น อัตราค่าอาหารสำหรับผู้สูงอายุคนละ 57 บาทต่อคนต่อวัน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตในศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี จำเป็นต้องใช้งบประมาณสนับสนุนจำนวนที่เพียงพอ แต่ปรากฏว่ามีรายการค่าใช้จ่ายบางรายการที่ไม่สามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงได้ เช่น ค่าอ้อมผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงและจำเป็น แต่ไม่สามารถเบิกจากงบประมาณได้ ต้องรอรับการสนับสนุนจากประชาชนหรือภาคเอกชนที่เข้าร่วมสงเคราะห์

2. การขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางปฏิบัติงาน

เนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุแบบสงเคราะห์ ต้องมีนักจิตวิทยา พยาบาลวิชาชีพ และนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปัจจุบันผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพจิต จำเป็นต้องได้รับการดูแลให้คำปรึกษาด้วยบุคลากรที่เชี่ยวชาญ แต่ตำแหน่งนักจิตวิทยา เป็นตำแหน่งที่ขาดแคลน ไม่ค่อยมีผู้มาบรรจุและปฏิบัติงาน ส่วนพยาบาลวิชาชีพ เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ แต่จากการศึกษาลงพื้นที่วิจัยพบว่า ไม่มีพยาบาลวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติงานในครั้งนี เนื่องจากเหตุผลด้านความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่ง โครงสร้างตำแหน่งที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดไว้ ไม่สามารถให้พยาบาลวิชาชีพเติบโตในตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ มีเพียงตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์เท่านั้นที่สามารถประเมินเลื่อนขั้นได้ถึงชำนาญการพิเศษ ซึ่งต้องเปลี่ยนสายงาน แต่กระนั้นก็ตามพบว่า ในสถานสงเคราะห์หรือศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุหลายแห่งก็ยังขาดบุคลากรในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากบุคลากรในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์ จะหมุนเวียนมาปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ต้องมีความตั้งใจและเสียสละอย่างแท้จริง งานดูแลผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่หนักและยากลำบาก ต้องเผชิญกับสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยของผู้สูงอายุ และสภาพจิตใจที่แปรปรวน

การบูรณาการแนวทางการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

จากปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ได้นำเสนอตั้งกล่าวข้างต้น ในการแก้ปัญหาการสงเคราะห์ผู้สูงอายุบางประการ ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือและดำเนินการร่วมกันจากทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ เพื่อเสริมมาตรฐานคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุ และเข้าถึงสวัสดิการสังคมในทุกรูปแบบได้มากที่สุด จึงมีแนวทางการแก้ปัญหาดังนี้

(1) การสร้างความรับรู้แก่ประชาชนให้คำนึงถึงความสำคัญของสวัสดิการผู้สูงอายุ

การดูแลผู้สูงอายุในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้ดำเนินไปได้อย่างไม่หยุดชะงัก ผู้สูงอายุในสังคมเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ผ่านช่วงเวลาแห่งการสร้างสรรคสังคมจนเปลี่ยนผ่านมาสู่คนรุ่นปัจจุบัน จึงต้องสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญ และร่วมมือกันดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้คำนึงถึงวัฒนธรรมความเป็นมาของสังคมเชื้ออารยธรรมของไทย ความเป็นครอบครัวขยาย การสำนึกบุญคุณบิดามารดา จะทำให้สังคมให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ ไม่เกิดปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง นำมาซึ่งปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา

(2) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกลไกการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุให้มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนย่อมมีการดูแลและกิจกรรมต่างๆของชุมชนที่ต่างกัน ผ่านการแสดงออกต่อผู้สูงอายุ ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในรูปแบบใด ทำให้ผู้สูงอายุได้รู้ว่ามีคุณค่า มีกำลังใจที่จะมีชีวิตต่อไปเพื่อลูกหลาน และเป็นที่ปรึกษา ที่พึ่งทางใจแก่คนรุ่นหลัง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในชุมชนได้ ไม่ถูกทอดทิ้ง ผู้นำชุมชนหรือศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ มีบทบาทสำคัญในการสร้างกิจกรรมความสัมพันธ์ให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุ ยังเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐได้ และสอดคล้องกับความต้องการ ความเหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน

(3) การทำงานร่วมกันของแต่ละองค์กรในการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงตายคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในส่วนของผู้สูงอายุโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 12 แห่งทั่วประเทศ ยังมีการปฏิบัติการเชิงรุก คือการลงพื้นที่สำรวจช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน ให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่าย การประกอบอาชีพ การซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุในชุมชนสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ดำเนินการตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ก็มีการจัดสถานสงเคราะห์คนชรา รับดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบ เข้ามารับการสงเคราะห์ พานัก รับสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสงเคราะห์ผู้สูงอายุโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ต่างก็ต้องการความช่วยเหลือร่วมมือกันในการรักษาพยาบาล การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล การขอได้รับการสนับสนุนเครื่องใช้จำเป็น หรือเครื่องมือทางการแพทย์ อุปกรณ์กายภาพบำบัด สิ่งต่างๆล้วนเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุดในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ แต่ละหน่วยงานต่างมีเป้าหมายเดียวกันในการดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุให้ได้รับประโยชน์สูงสุด หากมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างกระทรวงต่างๆ เช่น ระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ จะทำให้การพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุดำเนินไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสูงสุด

ตามที่ได้มีการศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทั้งในข้อกฎหมายและการดำเนินการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จากปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ได้นำเสนอตั้งกล่าวข้างต้น ในการแก้ปัญหาการสงเคราะห์ผู้สูงอายุบางประการ ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือและดำเนินการร่วมกันจากทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ เพื่อเสริมมาตรฐานคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุ และเข้าถึงสวัสดิการสังคมในทุกรูปแบบได้มากที่สุด

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ ในการจัดสวัสดิการด้านต่างๆตามกฎหมายแก่ผู้สูงอายุ

จากการที่สิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตามที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้จัดสรรให้หลายประการด้วยเจตนารมณ์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แต่จากการศึกษาพบว่า สวัสดิการที่รัฐจัดให้บางประการไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุบางกลุ่มบางพื้นที่ สวัสดิการเกี่ยวกับการเดินทาง การท่องเที่ยว การใช้บริการการเดินทางโดยขนส่งสาธารณะ ไม่ทั่วถึงผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นการให้สิทธิอย่างเท่าเทียม แต่ไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก ก็บัญญัติเพียงแนวทางในการดำเนินการด้านสวัสดิการไว้เท่านั้น ไม่ได้กำหนดเป็นมาตรการบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตาม เพียงแต่เป็นกรณีที่ต้องคำนึงถึงสิทธิสวัสดิการผู้สูงอายุเท่านั้น

ปัญหาการดำเนินการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในรูปแบบสงเคราะห์ โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากการลงพื้นที่วิจัยและรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ต่างประสบปัญหาด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาไม่สอดคล้องกับภาระงานในการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดทุกปี (Limsakul, 2015) อย่างไรก็ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรดังกล่าว เป็นการให้เพื่อใช้จ่ายแก่ผู้สูงอายุมีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ แต่ในภาพรวมของประเทศแล้ว รัฐยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุที่อยู่นอกศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือนอกสถานสงเคราะห์อีกเป็นจำนวนมาก เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยแทนการให้ผ่านสถานสงเคราะห์ (Thiangtham, 2016) สอดคล้องกับรายงานการศึกษาของสำนักงานงบประมาณรัฐสภา (Rakbamnet, 2019) ที่พบว่า การจัดสถานสงเคราะห์มีค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลให้การอุดหนุนสวัสดิการด้านสถานสงเคราะห์คนชรา มีต้นทุนที่สูงมากและเพิ่มขึ้นทุกปี แต่รัฐบาลก็ยังมีความจำเป็นต้องดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังในภูมิลำเนาผู้สูงอายุเอง เมื่อพิจารณาประกอบการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แม้จะมีการใช้งบประมาณในส่วนการดูแลผู้สูงอายุจำนวนมากก็ตาม แต่ก็เป็นการดูแลในลักษณะการรักษาสุขภาพและสาธารณสุข เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ ดำรงชีวิตได้โดยไม่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ต่างจากการดูแลในรูปแบบการสงเคราะห์ ที่เน้นการดูแลในลักษณะการตั้งรับด้านการรักษาพยาบาลเมื่อสภาพร่างกายเสื่อมถอย

ปัญหาด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในลักษณะการสงเคราะห์ ที่ต้องมีบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ทั้งพยาบาลวิชาชีพ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ที่ขาดแคลน ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลแก้ปัญหาสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และความต้องการต่าง ๆ ให้ตรงตามสภาพปัญหา สอดคล้องกับการศึกษาของ Pasitanon (2017) ที่พบว่า ในการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ในมิติด้านการรักษายังไม่

ครอบคลุม และในมิติด้านการป้องกันและส่งเสริมก็ยังไม่เพียงพอทั่วถึง ยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบูรณาการการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เพื่อการติดตามผู้สูงอายุ ให้ได้เข้าถึงการจัดบริการรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งรัฐและเอกชน สังคมและวัฒนธรรมไทย เป็นวัฒนธรรมแบบเอื้ออาทร ความเป็นครอบครัวแบบขยาย ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาบุตร มีการสืบทอดกันมายาวนาน วัฒนธรรมนี้เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมเอเชีย หารสำนึกในบุญคุณบิดามารดายังคงเป็นวิถีประชา (Folk way) ของสังคมไทย ที่ควรสร้างความตระหนักแก่คนรุ่นหลังต่อไป แต่การสนับสนุนในกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวกับผู้สูงอายุ ก็ยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม จากผลการศึกษาวิจัยก็ยังพบข้อเท็จจริงจากผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์เองที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุและชุมชนว่า สังคมไทยปัจจุบัน แม้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วก็ตาม ผู้สูงอายุก็ยังไม่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ลำพัง บุตรหลานก็ไม่ได้ทำหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู ทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามารับสงเคราะห์ในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นในทุกปี การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเป็นเรื่องการส่งเสริมและรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนในมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ต้องมีการปรับพฤติกรรมและแนวความคิดของคนรุ่นหลังในสังคม เพื่อให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษา Miankerd (2019) ที่เห็นว่า ระบบการดูแลทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ต้องมีทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และระดับสถาบัน ต้องขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่ายการดูแล ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นกำหนดความชัดเจนในการกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ กระทรวง หรือหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวง ศึกษาธิการ กรมการแพทย์ กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานประกันสังคม สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนการออมแห่งชาติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นได้รับการจัดสรรงบประมาณที่มีพันธกิจเกี่ยวข้องในการดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคของสังคม และระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ (Insuk & Rojanatrakul, 2021) บูรณาการการทำงานผู้สูงอายุทั้งประเทศร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดนโยบายของหน่วยงาน ลงไปถึงพื้นที่ของผู้ปฏิบัติ และประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ซึ่งปรากฏตามผลการวิจัยที่ได้รวบรวมการดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การพัฒนาตนเอง การช่วยเหลือจากการถูกละเมิดถูกรังแก ถูกแสวงหาประโยชน์ หรือถูกทอดทิ้ง การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็น การสงเคราะห์จัดการศพ ให้บริการทางการแพทย์ การศึกษาและข่าวสาร การประกอบอาชีพ เบี้ยยังชีพ การให้คำปรึกษาทางคดีและครอบครัว การอำนวยความสะดวกให้สิทธิในสถานที่ท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น

แม้ว่าพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 จะกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุไว้โดยกว้าง ไม่เจาะจงคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในรายละเอียด แต่ก็ยังเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ต้องตระหนักถึงความสำคัญและออกกฎระเบียบ

ภายในให้สอดคล้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มาตรการในการเตรียมความพร้อมของประชากร เพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ต้องมีหลักประกันรายได้และสุขภาพ มาตรการสำคัญจึงต้องเป็นการส่งเสริมสุขภาพ การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง สร้างสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีปลอดภัย ความเป็นอยู่ด้านโภชนาการที่ดี เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี มีความสุข ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัว ส่งผลดีต่อชุมชนและสังคมที่ไม่ต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง จึงควรเป็นการส่งเสริมและพัฒนา มากกว่าการรักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดสรรงบประมาณและบุคลากรปฏิบัติงานในการกิจ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เพียงพอสอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ารับการสงเคราะห์ในศูนย์ พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนและมีข้อมูลประชากรในส่วนผู้สูงอายุที่ชัดเจน ต้องมุ่งส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบการให้ความรู้ด้านสุขภาพ ภาวะโภชนาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพจิตและการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสม

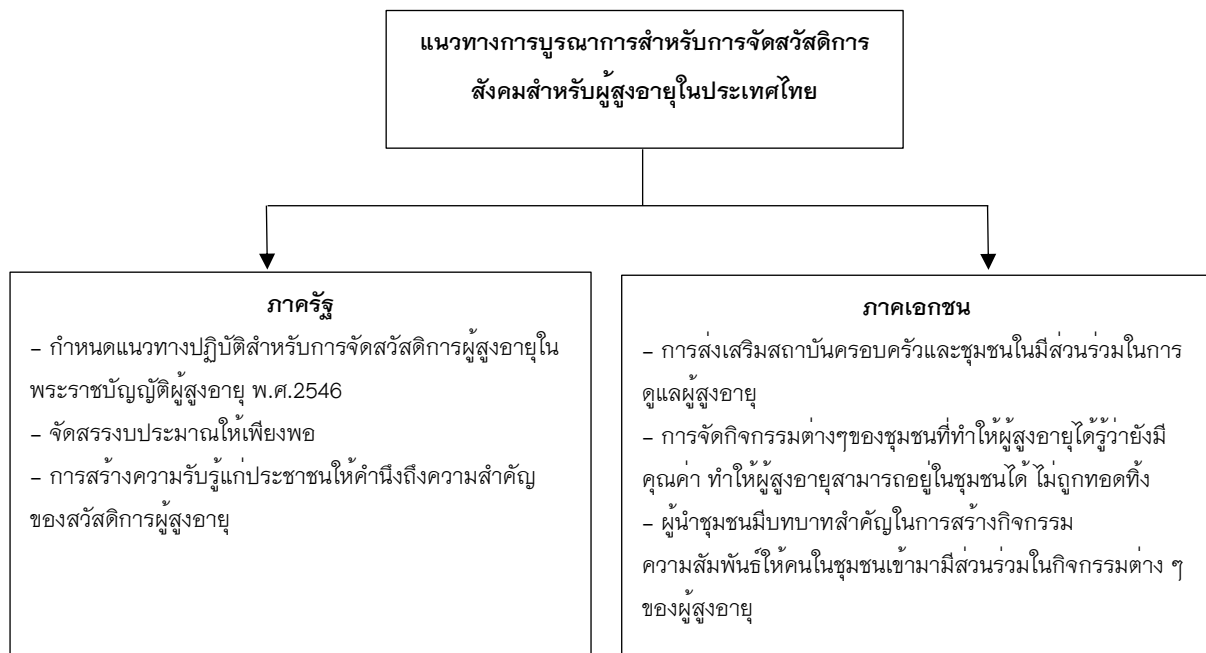
2. กรมกิจการผู้สูงอายุควรจัดให้มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในลักษณะ Day Center ในหลายพื้นที่ เพื่อจัดกิจกรรมและดูแลผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเข้ารับการสงเคราะห์ ป้องกันผลกระทบจากสังคมผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชนได้ โดยไม่ต้องเข้ารับการสงเคราะห์จากรัฐ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาต่อไปวิจัยหรือค้นหาแนวทางการให้ความรู้และความเข้าใจในการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางในสังคมมีเหตุเป็นเหตุในการถูกหลอกลวง ฉ้อโกง ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือหลงผิดจากการไม่รู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งแนวทางการให้ความรู้และความเข้าใจจะต้องมีการศึกษาค้นหาและออกแบบสื่อการเรียนรู้และ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม

องค์ความรู้ใหม่

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยพบว่ามีไม่ทั่วถึง เนื่องจากสวัสดิการที่รัฐจัดให้บางประการไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุบางกลุ่มบางพื้นที่เพราะบริบททางสังคมมีความแตกต่างกัน จึงเกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรม และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติเพียงแนวทางในการดำเนินการด้านสวัสดิการไว้เท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติและมาตรการบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตาม จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปคนละทิศทางและไม่สอดคล้อง นอกจากนี้ แนวทางการบูรณาการสำหรับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุยังต้องการความร่วมมือจากภาคเอกชนซึ่งได้แก่ชุมชนและครอบครัวของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

แผนภาพที่ 1 แนวทางการบูรณาการสำหรับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

References

- Boonsobhak, P., Nathakitpaisal, N., Thamanijakul, N., & Suwannalop, S. (2021). Laws and implementation of Thai elderly's rights and welfare. *Kasem Bundit Journal*, 22(1), 123–141. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/249772>
- Department of Older Persons (DOP), Thailand. (2021, March 21). *20-year strategy of the Department of Older Persons in 2018–2037*. <https://www.dop.go.th/th/know/5/138>
- Department of Older Persons (DOP), Thailand. (2023). *Statistics for the elderly*. <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/2449>
- Elderly Act 2003. (2003, December). *Royal Gazette*. Vol.120. Section 130A. pp.1–30.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (2021, August 4). *Report on the situation of the Thai elderly shows that the birth and death numbers are low, the working age is decreasing but the elderly rate is increasing significantly*. <https://thaitgri.org/?p=39784>

- Insuk, R., & Rojanatrakul, T. (2021). The study of social welfare management for the Elderly in Kamphaengdin Sub-district administrative organization, Sam Ngam District, Phichit Province. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 145–162.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/247950>
- Limsaku, M. (2015). Social welfare law in Thailand. *Journal of Social Work and Social Administration*, 23(1), 28–54. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swjournal/article/view/173105>
- Miankerd, W. (2016). The social care system for elderly. *Journal of Social Work and Social Administration*, 24(2), 150–177. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swjournal/article/view/170908>
- Pasitanon, S. (2017). *The provision of health services as social welfare for elderly people in Bangkok: A case study Bangkae*[Master's thesis, Thammasat University].
DOI: 10.14457/TU.the.2017.1392
- Rakbamnet, C. (2019). *Guidelines for managing budget of social welfare for caring of the elderly: The report of the Parliamentary Budget Office (Issue 5)*. <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/552817>
- Thiangtham, S. (2016). The guidelines for social welfare administration for the elderly in Thai society. *Journal of Public Administration and Politics*, 5(2), 29–56. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal/article/view/121732>
- Tubattananon, P. (2019). *Rights of the elderly in Thailand*. Krungsiam.
- Wichianchom, W. (2018). *Social welfare law* (2nd ed.). Duan Tula Printing House.